

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

30/6/1934 tarihli 2548 sayılı Cezaevleriyle Mahkeme Binaları İnşası Karşılığı Olarak Alınacak Harçlar Ve Mahkûmlara Ödettirilecek Yiyecek Bedelleri Hakkında Kanun'un Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Teklifim gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını arz ederim.


Serhat EREN

Diyarbakır Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	İnsan Haklarını İnceleme , Plan ve Bütçe
Esas Komisyon	Adalet
Tarih: 4-10-2023	Esas No: 2/1606

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK LIGI
0 3 Ekim 2023
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
0 3 Ekim 2023
No: 1296980

GENEL GEREKÇE

1) 30/6/1934 tarihli 2548 sayılı Cezaevleriyle Mahkeme Binaları İnşası Karşılığı Olarak Alınacak Harçlar Ve Mahkûmlara Ödettirilecek Yiyecek Bedelleri Hakkında Kanun'un 1. maddesine göre "cezaevi ve mahkeme binaları yapı harcı" icra dosyalarından %2 oranında tahsil edilecektir. Bu bedeli borçlu değil, alacaklı ödemektedir. Ancak sosyal devlet ilkesi bakımından "cezaevi ve mahkeme binaları yapı harcı"nın vatandaşın tüm icra dosyaları yoluyla tahsil edilmesini öngören 1. madde de Anayasa'ya aykırıdır.

Çünkü cezaevleri ve mahkeme binalarının yapılması sosyal devlet ilkesi gereğince devletin görevidir. Bu görev alacağını tahsil edemeyip bunu icra marifetiyle alan vatandaşta yüklenemez. İcra marifeti ile alacaklarını tahsil etmeye çalışan kişiler, diğer gerçek ve tüzel kişiler gibi vergilerini kazançları üzerinden zaten öderler. Bunun yanı sıra alacaklarını icraya koyduklarında cezaevi harcının yüklenmesi çifte vergilendirmedir.

Öte yandan kanunun yürürlük tarihinin 1934 yılı olduğu düşünüldüğünde, devletin ekonomi politikaları gereği güncel bir ihtiyacına karşılık geldiği de söylenemez.

2) 30/6/1934 tarihli 2548 sayılı Cezaevleriyle Mahkeme Binaları İnşası Karşılığı Olarak Alınacak Harçlar Ve Mahkûmlara Ödettirilecek Yiyecek Bedelleri Hakkında Kanun'un 2. maddesine göre, *"Her mahkûm cezaevinde bulunduğu müddetçe yiyecek bedelini ödemeğe mecburdur."*

Buna göre sabah, öğle ve akşam olmak üzere günde 3 kez hükümlülere verilen yemeğin kalori ve gramaj esasına göre tespit edilen günlük tutarı yani günlük iyeş bedeli, hükümlü tahliye olduktan sonra kendisine borç olarak yansıtılmaktadır. Kanunda 6 ayda bir bordro yapılması öngörülmüşken uygulamada böyle değildir. Hükümlü tahliye olduktan sonra borcu ödeme gücünün bulunup bulunmadığına dair hiçbir araştırma yapılmadan doğrudan vergi dairelerince ödeme emirleri gönderilmektedir. Bu ödeme emirlerine karşı yapılan itirazları vergi dairesi reddetmektedir. Kişinin ödeme gücünün bulunmadığı gösteren ve muhtarlıktan alınan Fakirlik Belgesi de borcun silinmesine yetmemektedir.

Ödeme emrinin iptali için açılmış bir davada Tokat İdare Mahkemesi'nin 2020/228 E., 2021/706 K. Sayılı kararın gerekçesinde *"...2548 sayılı Kanunun 2.maddesi gereği her mahkumun cezaevinde bulunduğu süre içinde yiyecek bedeli ödemeye olduğu, yiyecek bedeli için cezaevi idaresi tarafından her altı ayda bir bordro tahakkuk ettirileceği, adına borç tahakkuk ettirilen mahkumların borçlarını ödemeye muktedir olup olmadıklarının araştırılacağı, anılan araştırmanın borcun tahakkukunun ön şartı niteliğinde ve ödeme emrinden önceki aşamanın (kamu alacağının tahakkuku) usulüne uygun bir şekilde işletilmediği, davacının borcu ödemeye muktedir olup olmadığının tahakkuku yapan idare tarafından hiçbir araştırma yapılmadığı, kamu borcunun usulüne uygun olarak doğmadığı ve bu durumun borcum yoktur itirazı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşıldığından anılan kamu alacağı tahsili için düzenlenen dava konusu ödeme emrine ilişkin işlemlerde hukuka ve mevzuata uygunluk bulunmadığı sonucuna varılmıştır."* denilmiştir. Ancak her vatandaşın dava açarak bu yanlışlığı ortadan kaldırması beklenemez. Keza bu hem

yargının iş yükünü artıracak hem de vatandaşlara yeniden avukatlık ücreti, yargılama harç ve giderleri gibi masraf çıkartacak ve zaman kaybettirecektir.

Buradaki sorun sadece uygulama da değil, aynı zamanda devletin hukuk, ekonomi ve sosyal devlet politikalarına göre bir mahpustan yemek bedelinin karşılığını isteme meselesidir. Ceza verme hak ve yetkisi nasıl ki devlet tekelindeyse cezanın infazı sürecindeki hizmetler de birer kamu hizmetidir. Devletin asli fonksiyonlarından biri adaleti sağlamaktır ve bunun için de cezalandırmayı bir araç olarak kullanır. Adalet yönetiminde devletin özel şirket gibi karşılık, çıkar veya kar beklentisinin olması mümkün değildir. Devlet kendi kurduğu adalet sisteminde mahpusun kapatılmasına karar veriyse kapatılma mekanındaki ihtiyaçlarını da karşılamak zorundadır. Kapatıldığı süre boyunca kalitesi ve yeterliliği tartışmalı olan yemeklerin bedelinin mahpusa yüklenmesi sosyal devlet ilkesine aykırıdır.

**CEZA EVLERİYLE MAHKEME BİNALARI İNŞASI KARŞILIĞI OLARAK
ALINACAK HARÇLAR VE MAHKÛMLARA ÖDETTİRİLECEK YİYECEK
BEDELLERİ HAKKINDA KANUN'UN YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILMASINA
DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 30/6/1934 tarihli 2548 sayılı Cezaevleriyle Mahkeme Binaları İnşası Karşılığı Olarak Alınacak Harçlar Ve Mahkûmlara Ödettirilecek Yiyecek Bedelleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.